
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет
Кафедра географії України

Аріон Оксана Василівна

ГЕОГРАФІЯ ПОДОРОЖЕЙ ТА ТУРИЗМУ

навчально-методичний комплекс до спецкурсу
для студентів спеціальності 106 Географія

Київ-2022

Аріон О. В.

Географія подорожей та туризму: навчально-методичний комплекс до спецкурсу для студентів освітнього рівню «бакалавр» спеціальності 106 Географія (електронне видання). – К., 2022. – 40 с.

Рецензент:

Кандидат географічних наук, доцент Уліганець С.І.

Кандидат географічних наук, доцент Маліновська О.Ю.

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 9 від 26 березня 2022 року)

Навчально-методичний комплекс розкриває структуру дисципліни «Географія подорожей та екскурсій», основні навчальні цілі та програмні результати. Містить розгорнуту програму дисципліни, зміст завдань за навчальним спецкурсом, вимоги та рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни.

Рекомендовано для студентів, які здобувають освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра зі спеціальності 106 Географія за вибірковим блоком «Географія рекреації та туризму» географічного факультету КНУ імені Тараса Шевченка

ЗМІСТ

	Сторінки
Вступ	4
Структура дисципліни «Географія подорожей та туризму»	10
Тематичний зміст та завдання дисципліни «Географія подорожей та туризму»	11
Настанови щодо курсової роботи з дисципліни	27
Рекомендовані джерела	32
Додатки	34

ВСТУП

Спецкурс «Географія подорожей та туризму» віднесений до групи освітньо-професійних дисциплін підготовки бакалаврів географії за освітньою програмою «Економічна географія» у вибірковому блоці «Географія рекреації та туризму».

Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню теоретичних та методичних аспектів просторово-часової організації подорожей та туризму. Предметом навчальної дисципліни є туризм як соціально-економічне явище, що підпорядковується закономірностям геопросторової організації.

При вивченні дисципліни особлива увага звертається на формування важливих фахових компетенцій фахівця з організації подорожей (екскурсій).

Мета дисципліни – надати систематизовані та узагальнені знання про подорожі та туризм як комплексне явище, ознайомити студентів із теоретичними основами географії подорожей та туризму: основними поняттями, концепціями, принципами, класифікаціями та методиками дослідження задля формування здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі туризму та рекреації або у процесі подальшого навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних і суспільних туристсько-рекреаційних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умов недостатності інформації.

Часткові цілі навчального спецкурсу – полягають у формуванні систематизованих та узагальнених знань про туризм як комплексне явище, формуванні базового рівня знань щодо теоретико-методологічної бази та методів туристсько-географічних досліджень, умов і факторів розвитку світового ринку туризму та формування туристської спеціалізації країн та територій; геопросторових закономірностей поширення різних форм і видів туризму.

Попередні вимоги до навчального спецкурсу полягають в успішному опануванні обов'язковими та вибірковими освітніми компонентами впродовж навчання за ОП «Економічна географія», зокрема, дисциплінами: «Суспільна географія», «Основи природничої географії», «Рекреаційна географія», «Географічне краєзнавство та країнознавство», «Поведінкова географія», «Географічна картографія» тощо; а також знання і розуміння основних просторово-часових закономірностей будови географічної оболонки та масштабності її

сприйняття для орієнтування в географічному просторі; знання базових положень рекреаційно-географічних досліджень різного спрямування.

Завдання (навчальні цілі) спецкурсу «Географія подорожей та туризму» спрямовані на досягнення здобувачами освіти ряду загальних та спеціальних компетентностей, відповідно Стандарту вищої освіти за спеціальністю 106 «Географія» галузі знань 10 «Природничі науки» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, серед яких:

- розуміння та власне осмислення теорії географії подорожей та туризму, зокрема основних світоглядних концепцій і принципів, у навчанні і професійній діяльності у сфері рекреації та туризму (ЗК-3);
- здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії розвитку і складу географічної оболонки для виявлення географічних та соціокультурних закономірностей розвитку окремих видів туризму, обумовлених природними, культурно-історичними та соціально-економічними особливостями території та визначення факторів формування туристської спеціалізації країн (ФК-1);
- здатність здійснювати збір і аналіз даних за допомогою базових методів туристсько-географічних досліджень, зокрема щодо виявлення загальних тенденцій формування та розвитку світового туристичного простору (ФК-3);
- здатність доцільно і критично використовувати туристсько-географічні поняття, концепції, теорії, принципи та моделі для пояснення явищ і процесів в сфері подорожей, туризму та рекреації на різних просторових рівнях: від локального (окремі рекреаційні заклади, пункти) до глобального (туристські регіони UNWTO) (ФК-7);
- здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світовому туристичному просторі в контексті туристсько-географічних чинників її розвитку; аналізувати й пояснювати впливу факторів формування туристської спеціалізації на особливості геопросторової організації туристичного господарства України; розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку туризму(ФК-9).

Результати навчання за дисципліною та їхнє співвідношення із програмними результатами навчання зведено в таблиці 1 та 2.

Форми та організація оцінювання студентів. Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами усних презентацій на семінарах, виконання самостійних робіт, написання та захисту курсової роботи та написання екзаменаційної роботи, у разі необхідності - написання контрольних робіт.

Оцінювання здійснюється упродовж семестру та під час екзаменаційної сесії.

Призначені завдання повинні здаватися на кожному семінарському занятті, в окремих випадках - у зазначений викладачем термін; за роботи, подані пізніше зазначеного терміну, оцінка може бути знижена до рівня 50% від максимальної кількості балів.

Для студентів, що виконали 60% і менше загальної кількості завдань на 9-10 тижні навчання проводиться контрольна робота у вигляді бліц-тестів.

Таблиця 1. Результати навчання за спецкурсом

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання
Код	Результат навчання		
1.1	Теоретичні основи географії туризму, зокрема основні поняття та терміни, концепції, принципи пов'язані з туристичною діяльністю суспільства	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Іспит, поточний контроль (тести)</i>
1.2.	Основні види і форми туризму		
1.3	Базові умови і фактори розвитку міжнародного туризму		
1.4	Базові методи туристсько-географічних досліджень		
1.5	Базові поняття пов'язані з функціонуванням туристичної індустрії та туристичного ринку		
1.6.	Основні положення концепції просторової поляризації світового туристичного ринку		
1.7.	Передумови формування та географію основних напрямків міжнародного туризму		
2.1	Застосовувати базові методи туристсько-географічних досліджень	<i>Лекція, семінар, самостійна робота Курсова робота</i>	<i>Іспит, поточний контроль (тести) усна презентація</i>
2.2	Визначати зовнішні та внутрішньогалузеві фактори розвитку міжнародного туризму		
2.3	Визначати туристську спеціалізацію та місце країн в світовому туристському просторі		
2.4	Характеризувати змістовну суть, напрямки розвитку та географію основних напрямків міжнародного туризму		
3.1	Демонструвати використання інформаційних і комунікативних технологій при семінарських виступах, презентаціях, захисті самостійних робіт та курсової	<i>самостійна робота, курсова робота</i>	<i>усна презентація</i>
4.1	Демонструвати здатність зосереджуватися на якості та результаті при виконанні завдань		
4.2	Демонструвати здатність до самостійного опрацювання (пошук, обробка, аналіз) різних джерел інформації, зокрема географічних		<i>оточний контроль (тести), усна презентація, іспит</i>
4.3.	Захист курсової роботи		

**Таблиця 2. Співвідношення результатів навчання за спецкурсом
«Географія подорожей та туризму» із програмними результатами
навчання**

Результати навчання (РН) дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1	4.2	4.3
Програмні результати навчання (ПРН)															
Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в галузі географії, туризму подорожей та рекреації (ПРН-1)			+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Демонструвати уміння проводити дослідження в галузі подорожей, туризму та рекреації (ПРН-5)			+	+			+	+		+	+	+	+	+	+
Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад компонентів географічної оболонки як факторів розвитку туризму (ПРН-6)	+	+	+	+					+			+	+	+	+
Використовувати методи туристсько-географічних досліджень для аналізу природно і суспільно-географічних об'єктів у системі географічного країнознавства, політико-географічних та міжнародних дослідженнях, рекреації та туризму, управління туристичним розвитком регіону тощо (ПРН-8)	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Аналізувати склад і будову туристсько-географічних об'єктів і систем на різних просторово-часових рівнях – від точкових (дискретних) туристсько-рекреаційних об'єктів до рівня туристичних регіонів (ПРН-10)	+			+	+	+	+	+	+				+	+	+
Впорядковувати і узагальнювати матеріали туристсько-географічних досліджень, інтегрувати їх від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання (ПРН-11)	+	+	+	+		+	+		+	+	+	+	+	+	+
Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, інтелектуальної та академічної доброчесності, професійного кодексу поведінки, вміння зберігати та примножувати моральні культурні наукові цінності і досягнення суспільства, діяти у полікультурному середовищі (ПРН-13)												+		+	+

Продовження таблиці 2

Результати навчання (РН) дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1	4.2	4.3
Програмні результати навчання (ПРН)															
Демонструвати здатність проводити самостійні дослідження природно- та суспільно-географічних об'єктів, систем і процесів у географічній оболонці, зокрема окремих туристичних об'єктів, туристсько-рекреаційних систем, рекреаційних комплексів, туристських центрів, туристських регіонів тощо, за різних умов (ПРН14)										+	+	+	+	+	+
Виявляти державницьку і громадянську позицію у професійній діяльності в галузі рекреації, подорожей і туризму, використовувати комунікативні навички і технології, ініціювати запровадження методів комунікативного менеджменту на практиці, вміти реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства (ПРН-16)					+		+		+	+		+	+	+	+

Захист **курсової роботи** проводиться на 10-12 тижні навчання шляхом усної презентації. Курсова робота обсягом 35-40 сторінок, що містить основні матеріали дослідження і висновки відповідно обраної теми і поставлених завдань, подається в електронному вигляді (обов'язково) та, в окремих випадках, переплетеному вигляді і має бути допущена до захисту науковим керівником, призначеним кафедрою. *Макс. кількість балів які можуть бути отримані студентом за курсову роботу 20 балів: 50% від максимальної кількості балів – за повноту, детальність розкриття теми, структуру роботи і виклад матеріалу, 50% - за якість усної презентації результатів дослідження.*

Студенти, що не подали до захисту курсову роботу з дисципліни до іспиту не допускаються.

Іспит складається у терміни визначені розкладом екзаменаційної сесії.

Семестрове оцінювання:

Макс. кількість балів які можуть бути отримані студентом протягом семестру 60 балів:

- *Семінарські заняття (усна доповідь, презентація): РН 2.1-2.4 (вміння); 3.1 (комунікація) 30/20 балів.*

- *Самостійна робота (есе, проект, реферат): РН 2.1-2.4 (вміння); 3.1; 4.1-4.2 (комунікація, автономність та відповідальність) 10/5 балів*
- *Курсова робота: РН 2.1, 2.2, 2.4, 2.5(вміння); 3.1; 4.1-4.3 (комунікація, автономність та відповідальність) 20 балів/10 балів.*

Для студентів, які упродовж семестру не досягли мінімального рубіжного рівня семестрового оцінювання – 36 балів - проводиться контрольна робота, максимальна оцінка за яку не може перевищувати 25 балів.

Підсумкове оцінювання:

Іспит:

- *максимальна кількість балів які можуть бути отримані студентом - 40 балів;*
- *результати навчання які оцінюються: РН 1.1-1.7 (знання); 2.1-2.4.(вміння); 4.1-4.2 (автономність та відповідальність).*
- *форма проведення - письмовий іспит;*
- *види завдань: 4 запитання (частка в сукупній оцінці кожного запитання – 25%) або комплексний тест з дисципліни;*
- *мінімальний рубіжний рівень оцінки, за якої іспит вважається складеним - 24 бали;*
- *умови допуску до іспиту:*
 - *студент, який набрав протягом семестру сумарно меншу кількість балів від критично-розрахункового мінімуму – 36 балів - до підсумкового оцінювання не допускається;*
 - *студент допускається до іспиту за умови виконання 100% семестрових завдань (усні презентації, самостійні роботи) та захисту курсової роботи; у випадку виконання менш ніж 60% завдань студент допускається до іспиту за результатами додаткової контрольної роботи наприкінці курсу. У випадку коли не здана курсова робота з предмету студент до іспиту не допускається.*

Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ «Географія подорожей та туризму»

Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1	Вступ до курсу. Рекреація, туризм, подорожі як об'єкти дослідження. Історія геотуристських досліджень	2	2	6
2	Умови і фактори розвитку туризму: основні підходи і класифікації. Зовнішні та внутрішньогалузеві фактори розвитку індустрії гостинності і туризму.	2	2	6
3	Туристська діяльність суспільства. Рекреація як соціально-економічне явище. Рекреаційні потреби - туристські мотивації – туристський попит.	2	2	6
4	Соціологічні методи в туристсько-географічних дослідженнях: вивчення туристського попиту.	2	2	6
5	Основні види і форми туризму	2	2	6
6	Туристський ринок: аналіз поняття, особливості, функціонування класифікація. Поняття туристичної індустрії і її структура	4	2	6
7	Просторова поляризація світового ринку туризму. Чинники та передумови формування туристської спеціалізації країн	2	4	6
8	Місце туризму в суспільному розподілі праці. Інститути і підсистеми світового туристського ринку	2	4	6
9	Просторова структура світового ринку туризму. Поняття «Центр», «Переферія» і «Напівпереферія» світового туристського простору.	2	4	6
10	Базові методи туристсько-географічних досліджень (щодо аналізу світового туристського ринку): класифікація та типологія.	4	-	6
11	Географія основних напрямків міжнародного туризму.	6	6	30
ВСЬОГО		30	30	90

Загальний обсяг 150 год:

Лекції – **30 год.**

Семінари – **30 год.**

Самостійна робота – **90 год**

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ГЕОГРАФІЯ ПОДОРОЖЕЙ ТА ТУРИЗМУ»

ТЕМА 1. Вступ до курсу. Рекреація і туризм як об'єкти дослідження. Історія геотуристських досліджень.

Дозвілля, відпочинок, рекреація і туризм: співвідношення, сутність і тлумачення понять. Туризм – як об'єкт міждисциплінарних досліджень. Географія туризму як науковий напрямок: предмет дослідження, основні завдання, її конструктивне і світоглядне значення. Місце географії туризму в системі наук.

Історія геотуристських досліджень в Європі і світі. Періоди розвитку географії подорожей і туризму, пов'язані зі змінами трактування туризму в процесі еволюції просторових туристичних явищ (за А.Ю.Александровою):

- до ХХ ст. – початок географічних досліджень туризму,
- від початку ХХ ст. до 1930-х рр., - становлення географії туризму,
- передвоєнний період розвитку географії туризму: 1930-ї рр. до початку Другої світової війни;
- Друга світова війна,
- повоєнний період розвитку географії туризму - з другої половини 40-х до 60-х рр. ХХ ст.
- розквіт географії туризму - з 1960-х рр. до нашого часу.

Розвиток вітчизняної географії рекреації і туризму. Етапи розвитку туристсько-географічних досліджень в Україні (за О.О.Любіцевою):

- ресурсно-інформаційний – сер. ХІХ ст.-сер. ХХ ст.;
- інфраструктурно-господарський - 60-80-ті р.р. ХХ ст.;
- ринковий 90-ті р.р - початок ХХІ ст.

Формування туристсько-географічних напрямків дослідження: рекреаційна географія, географія туризму, туристське краєзнавство, регіональне туризмознавство, географія сфери обслуговування, туризмологія.

Питання для самостійного контролю знань за темою 1

1. В чому полягає специфіка туризму як об'єкта міждисциплінарних досліджень?
2. Яким чином на туристсько-рекреаційну діяльність впливають соціо-культурні зміни в суспільстві? Наведіть приклади.

3. Визначить предмет дослідження і основні завдання географії туризму. Наскільки вони співпадають з предметом і завданнями рекреаційної географії?
4. На прикладах охарактеризуйте взаємозв'язки географії туризму з іншими науковими дисциплінами. Які методи досліджень запозичує географія туризму? Які напрямки досліджень формуються?

Завдання для самостійної роботи

Проаналізуйте історію розвитку географії туризму, визначте основні етапи і напрямки геотуристських досліджень. Складіть письмову характеристику кожного з періодів (у вигляді таблиці). Для кожного з періодів визначте:

- об'єкт і предмет досліджень в той період;
- базові наукові і дослідні концепції, що формувалися;
- які наукові школи сформувались, прізвища дослідників, видані наукові праці, підручники;
- наукові і освітні установи, що вели дослідження в сфері географії рекреації і туризму в цей час.

За матеріалами аналізу підготуйте доповідь на семінарському занятті «Історія геотуристських досліджень».

ТЕМА 2. Умови і фактори розвитку туризму: основні підходи і класифікації. Зовнішні та внутрішньогалузеві фактори розвитку міжнародного туризму (індустрії гостинності і туризму).

Аналіз базових підходів (схем) до класифікації найбільш активних факторів територіальної організації сфери рекреації та туризму:

- конструктивна схема: чинники, що генерують суспільні потреби в туризмі, чинники, що реалізують ці потреби; територіально локалізуючі та нелокалізуючі фактори;
- статичні (природно-географічні та культурно-історичні) та динамічні (демографічні та соціально-економічні, геополітичні та політичні, розвитку виробничої та соціальної інфраструктури) чинники розвитку туризму;
- фактори екзогенні, що впливають на сферу туризму ззовні (демографічна ситуація, соціально-економічні процеси та явища, екологічна та геополітична обстановка тощо), та ендогенні, що складаються всередині сфери туризму (інфраструктурного характеру та ринкового).

- класифікація факторів на екстенсивні (орієнтовані на залучення більшої кількості виробничих ресурсів), інтенсивні (орієнтовані на вдосконалення техніки та технологій обслуговування, кваліфікаційної структури робочої сили, підвищення професійного рівня працівників тощо) та фактори, що стримують розвиток туризму (різного роду кризи у суспільстві, геополітичні конфлікти, посилення туристських формальностей тощо).

Фактори, що визначають розвиток міжнародного туризму:

- фактори, властиві самій індустрії гостинності та туризму (ендогенні, внутрішньогалузеві): вдосконалення продукту в туристських дестинаціях, розвиток сфери туроператорського продукту та послуг, розвиток професійної турагенської мережі, системи дистрибуції, використання людських ресурсів, маркетинг;
- фактори зовнішнього середовища (екзогенні): політика і право, безпека подорожей, економіка і фінанси, культура, соціо-демографічні зміни, стан транспорту та інфраструктури, розвиток торгівлі, нові технології (інновації)

Питання для самостійного контролю знань за темою 2

1. Яку зі схем класифікації факторів територіальної організації сфери рекреації та туризму ви вважаєте найбільш придатною для аналізу сучасного розвитку туризму?
2. Охарактеризуйте конструктивну схему. Визначте фактори, що генерують суспільні потреби в туризмі, та фактори, що реалізують ці потреби. Які, з названих вами факторів є територіально локалізуючими та нелокалізуючими?
3. Наскільки фактори зовнішнього середовища впливають на розвиток міжнародного туризму? Наведіть приклади

Завдання для самостійної роботи

На прикладі міста чи адміністративної області/района України, проаналізуйте зовнішні та внутрішньогалузеві фактори розвитку індустрії гостинності і туризму.

За матеріалами дослідження підготуйте доповідь «Фактори розвитку міжнародного туризму» для семінарського заняття¹.

¹ У разі відсутності на семінарі, підготуйте есе за темою (в термін визначений викладачем).

ТЕМА 3. Туристська діяльність суспільства

Рекреація як соціально-економічне явище. Поняття рекреаційної діяльності, її базові функції, класифікація (лікувально-профілактична, оздоровча, спортивна, утилітарна, пізнавальна рекреація) тощо.

Рекреаційні/туристські потреби - туристські мотивації - цілі подорожей. Рекреаційні потреби та особливості їх формування (суспільні, групові, індивідуальні). Чинники формування рекреаційних потреб: соціально-економічні, демографічні; соціально-психологічні, медико-біологічні та природні.

Туристські мотиви і цілі подорожі: аналіз поняття, їх роль як фактору організації подорожі. Основні види мотивів туризму: природні та кліматичні мотиви; культурні; економічні; психологічні.

Питання для самостійного контролю знань за темою 3

1. Визначте базові функції рекреаційної діяльності.
2. Які рекреаційні цикли і заняття об'єднує той чи інший вид рекреаційної діяльності? Наведіть приклади
3. Охарактеризуйте вплив суспільних, групових та індивідуальних потреб на формування рекреаційних потреб людини.
4. На прикладах доведіть вплив того чи іншого чинника на формування рекреаційних потреб людини (соціально-економічного, психологічного, природного тощо)
5. Наскільки важлива та чи інша мотивація як фактор організації подорожі? Обґрунтуйте свою точку зору.

Завдання для самостійної роботи

Опрацюйте матеріали за темою 3. Підготуйтеся до обговорення наведених вище питань у формі дискусії на семінарському занятті.

ТЕМА 4. Соціологічні методи в туристсько-географічних дослідженнях

Туристські мотиви як основа формування туристського попиту (попиту на туристську продукцію). Нестабільність туристського попиту: фактори, що сприяють і фактори, що перешкоджають подорожам.

Вивчення туристського попиту: кількісний та якісний підходи. Поняття потенційного та реального туристського попиту.

Кількісні підходи до прогнозування туристського попиту: використання каузальних та некаузальних моделей.

Якісні підходи у туристських дослідженнях: напрямки застосування та базові методи.

Опитування як метод туристсько-географічних досліджень. Базові методичні та організаційні положення опитувань: вибір мети, об'єкта, одиниці спостереження; формування програми опитування та типи питань. Застосування методу сегментації ринку при підготовці програми опитування.

Питання для самостійного контролю знань за темою 4

1. Проаналізуйте, яким чином мотивації впливають на формування попиту на туристську продукцію. Наведіть приклади
2. Чому ми говоримо про нестабільність туристського попиту? Наведіть приклади чинників, що сприяють подорожам і чинників, що перешкоджають їм.
3. Проаналізуйте головні методичні положення організації опитування. Наведіть приклади можливих помилок у формуванні програми опитування, складанні анкети.

Завдання для самостійної роботи. Дослідження рекреаційних потреб різних верств населення за допомогою анкетування

Складіть програму опитування задля визначення рекреаційних потреб певної групи населення (на власний розсуд). Сформуйте анкету для проведення опитування за допомогою ресурсу Google Forms. Опрацюйте результати анкетування. Рекомендації див. Додаток А

За матеріалами дослідження підготуйте доповідь на семінарському занятті.

ТЕМА 5. Основні види і форми туризму

Класифікація видів туризму як одне з найбільш проблемних питань туризмології. Аналіз класифікаційних схем в роботах А. Олександрової, В. Воскресенського, І.Пирожника, В.Гуляєва, М. Крачила, О.Бейдика, О.Любіцевої, В.Бабарицької та інших.

Поняття міжнародного, внутрішнього і національного туризму та їх складові. Форми міжнародного туризму (активний, пасивний туризм, в'їзний та виїзний). Поняття «туризм в межах країни».

Типологічні ознаки туризму:

- за метою подорожі;
- за видом ресурсів, що використовуються;
- за способами пересування;
- за віком учасників;
- за джерелами фінансування;
- за масштабом територіального охоплення;
- за видами транспорту;
- за масовістю учасників;
- за спрямованістю потоків;
- за тривалістю подорожі;
- за характером середовища;
- за циклічністю турпотоків;
- за характером розміщення;
- за характером організації;
- за характером задоволення фізіологічних потреб;
- за характером задоволення соціальних потреб;
- за ступенем тиску на довкілля;
- за типом споживача;
- за ступенем ризику для життя;
- за мірою впливу на економіку.

Аналіз найбільш поширених класифікаційних ознак туризму:

- мета подорожі (формує найширшу видову структуру туризму);
- форма організації (тип пропозиції);
- спосіб пересування;
- за використанням транспортних засобів;
- вік подорожуючих.

Питання для самостійного контролю знань за темою 5

1. Сформулюйте визначення в'їзного та виїзного туризму. Чому їх ще називають відповідно іноземним та зарубіжним?
2. На вашу думку, яка мотивація може бути покладена в основу виділення сільського туризму?
3. Охарактеризуйте співвідношення масового, приватного та елітарного туризму.
4. Охарактеризуйте співвідношення екстремального, пригодницького та традиційного туризму.

5. Проаналізуйте поняття «соціальний туризм». Наведіть приклади його реалізації .

Завдання для самостійної роботи

1. Спираючись на наведені типологічні ознаки і представлені в підручниках і посібниках класифікаційні схеми, складіть таблицю «Основні види і форми туризму»

Класифікаційна ознака	Форми / Види туризму
.....	

2. Проаналізуйте Глосарій туристичної термінології², розроблений Всесвітньою туристською організацією (ВТО; UN WTO). Особливо зверніть увагу на поняття:

туризм
 турист
 відвідувач
 поїздка
 туристична подорож (Tourism trip)
 подорож (Travel) та подорожуючий
 дестинація
 туристична індустрія

Наскільки вони відрізняються від наведених в Законі України «Про туризм»³?

Проаналізуйте, наведене в Глосарії поняття «форми туризму», та взаємопов'язані з ним:

міжнародний туризм,
 внутрішній туризм
 національний туризм

Які ще форми і види туризму виділені в словнику ВТО? Чи відрізняються ці поняття від наведених в Законі України «Про туризм» (ст.4 Організаційні форми та види туризму)?

² <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

ТЕМА 6. Туристський ринок: аналіз поняття, особливості функціонування, класифікація. Поняття туристичної індустрії і її структура

Туристський ринок як сфера реалізації туристського продукту та економічних відносин, що виникають між покупцями та продавцями турпродукту (тобто між туристом, турагентом, туроператором).

Ринок туристичних послуг як складова і видовий компонент ринку послуг. Специфічні особливості та характерні ознаки туристського ринку як ринку послуг. Напрямки взаємодії туристичного ринку і території.

Територіальна структура туристичного ринку. Структура ринку міжнародного туризму. Регіональні туристські ринки. Регіони та субрегіони UN WTO: Америка, Африка, Азія і Океанія, Європа, Середній Схід. Національні туристські ринки (ринки окремих країн). Механізм формування та функціонування місцевого туристичного ринку.

Індустрія туризму як основа розвитку національного ринку туристичних послуг.

Туристична послуга – як комплекс послуг з задоволення різноманітних потреб туриста. Властивості та особливі риси, структура туристичних послуг.

Поняття продукції туризму (турпродукту) – як сукупності матеріальних (туристські товари) і нематеріальних (туристські послуги) споживчих вартостей для задоволення потреб туриста, що виникають під час його туристської подорожі і обумовлені саме цією подорожжю.

Туристична індустрія - як сукупність виробничих і невиробничих видів діяльності, спрямованих на створення товарів та послуг для туристів. Структура туристичної індустрії. Організації та підприємства туріндустрії. Класифікація підприємств, що виробляють продукти та послуги для туристів.

Зв'язок та взаємозалежність понять туристичні послуги, турпродукт, індустрія туризму, туристичний ринок.

Питання для самостійного контролю знань за темою 6

1. Назвіть основні складові територіальної структури ринку міжнародного туризму.
2. Назвіть основні підприємства, що формують структуру туристичної індустрії.

3. Визначте ключові складові турпродукту необхідні для того чи іншого виду туризму (на вибір).
4. Назвіть характерні риси регіональних туристських ринків (відповідно поділу UN WTO; див.додаток Б).

Завдання для самостійної роботи

Визначте характерні риси регіональних туристських ринків (відповідно поділу UN WTO). Деталізуйте питання на прикладі одного з національних туристських ринків в межах регіону (на вибір). Назвіть базові об'єкти туріндустрії обраної країни

За матеріалами дослідження підготуйте доповідь на семінарському занятті⁴.

ТЕМА 7. Просторова поляризація світового ринку туризму. Чинники та передумови формування туристської спеціалізації країн

Поняття суспільного поділу праці та виокремлення індустрії туризму. Туризм і географічний (територіальний) розподіл праці. Значення міжнародного туристського поділу праці. Традиційний та транснаціональний міжнародний поділ праці.

Міжнародна спеціалізація окремих країн на певних видах туризму як сутність міжнародного (географічного) туристського поділу праці. Ключові передумови формування туристської спеціалізації країн: переваги перед іншими країнами щодо розвитку туризму; співіснування країн з надмірним туристським попитом і надмірною туристською пропозицією; різниця в цінах на туристичні послуги в країнах імпортерів і експортерів туристів.

Чинники формування туристської спеціалізації країн:

- 1) природно-географічні та економіко-географічні;
- 2) фактори техніко-технологічного характеру;
- 3) соціально-економічна група факторів.

Місце туризму в процесі транснаціонального міжнародного поділу праці (міжнародний рух капіталів по лінії туризму). Шляхи реалізації транснаціонального туристського поділу праці.

⁴ У разі відсутності на семінарі, підготуйте есе за темою (в термін визначений викладачем).

Питання для самостійного контролю знань за темою 7

1. Обґрунтуйте логічний ланцюжок: суспільний поділ праці - галузевий поділ праці - індустрія туризму; міжнародний поділ праці – ринок туризму.
2. В чому виражається міжнародний (географічний) туристський поділ праці ?
3. Охарактеризуйте внутрішню структуру трьох вище названих груп чинників формування туристської спеціалізації країн
4. На вашу думку: яким чином вище названі ключові передумови формування туристської спеціалізації країн пов'язані з туристськими мотиваціями і цілями подорожі?
5. В чому полягають переваги перед іншими країнами щодо розвитку туризму і як це впливає на туристську спеціалізацію країн?
6. Чому різниця в цінах на туристичні послуги в країнах імпортерів і експортерів туристів є суттєвою у формуванні туристської спеціалізації країни.

Завдання для самостійної роботи

Оберіть для аналізу країну, щодо якої ви впевнені в її туристичній спеціалізації. Визначте та коротко охарактеризуйте фактори розвитку міжнародного туризму цієї країни. Проаналізуйте їх вплив на формування туристської спеціалізації даної країни. Чи витримані три головні передумови формування туристської спеціалізації даної країни? Зверніть увагу на вплив сезонності на розвиток туризму в регіоні. Зробіть висновок: на яких саме видах туризму базується спеціалізація даної країни.

На основі проведеного дослідження підготуйте доповідь на семінарському занятті «Фактори формування і передумови туристської спеціалізації країн світу»⁵

ТЕМА 8. Місце туризму в суспільному розподілі праці. Інститути і підсистеми світового туристського ринку

⁵ У разі відсутності на семінарі, підготуйте ессе за темою (в термін визначений викладачем)

Світовий туристський ринок як результат суспільного поділу праці. Загальна характеристика світового туристського ринку. Інститути і підсистеми світового туристського ринку.

Туристські транснаціональні корпорації (ТНК) та їх роль в розвитку міжнародного туризму. Групи ТНК: однонаціональні, багатонаціональні, міжнародні корпоративні спілки. Особливості ТНК на прикладі готельних ланцюгів і консорціумів. Вплив туристських ТНК на національну економіку (країн, що приймають туристів, і країн базування).

Міжнародні туристські організації: історія та головні напрями діяльності. Світові, регіональні, спеціалізовані та особливі міжнародні організації галузі туризму.

Процеси глобалізації в світовому туризмі: глобальні союзи корпорацій, глобальні комп'ютерні системи бронювання туристських продуктів (GDS), міжнародні стратегічні альянси авіаперевізників.

Питання для самостійного контролю знань за темою 8

1. Визначте найважливіші риси сучасного ринку міжнародного туризму.
2. Оцініть вплив пандемії Covid-19 на стан міжнародного туризму (використовуючи матеріали UNWTO)⁶
3. Назвіть, що є головними інститутами і підсистемами світового ринку туризму.
4. Наведіть приклади різного роду ТНК на туристському ринку. Наскільки значною є їх роль в розвитку міжнародного туризму?
5. Яку роль в світовому туристському просторі відіграють міжнародні туристські організації різного рівня? Наскільки значним є їх вплив на розвиток міжнародного туризму в наш час?

Завдання для самостійної роботи

1. **Туристські ТНК на прикладі готельних ланцюгів і консорціумів.** Складіть перелік найвідоміших готельних ТНК, для кожного з них вкажіть основні бренди (готельні мережі), країни поширення, сумарна кількість номерів, наведіть приклади готелів різних класів (в межах даного ТНК). Оформіть роботу у вигляді таблиці.

⁶ <https://www.unwto.org/tourism-data/unwto-tourism-dashboard>

2. **Міжнародні туристські організації.** Складіть таблицю з класифікацією міжнародних туристських організацій де наведіть приклади (2-3) туристських організацій різного рівня:

- світові організації загального профілю,
- світові організації галузевого характеру,
- регіональні організації загального профілю,
- регіональні організації галузевого характеру,
- спеціалізовані міжнародні туристські організації
- особливі міжнародні туристські організації.

Для кожної з організацій вкажіть мету і основні напрями діяльності, кількість учасників

На основі опрацьованих матеріалів підготуйте доповідь на семінарському занятті на тему «Роль транснаціональних корпорацій (ТНК) в розвитку міжнародного туризму» або «Процеси глобалізації в світовому туризмі (на прикладі...)».

ТЕМА 9. Просторова структура світового ринку туризму. Поняття «Центр», «Периферія» і «Напівпериферія» світового туристського простору

Теоретико-методологічні основи формування уявлень щодо просторової структури світового туристського ринку: теорія інновацій Й. Шумпетера; концепція дифузії інновацій Т. Хагерстранда; концепція «Центр-Периферія» Дж. Фрідмана; концепція світових систем І. Валлерстайна.

Поняття «Центр», «Периферія» і «Напівпериферія» світового туристського простору. Історія формування центр-периферичної структури світового туризму та її сучасний стан. Склад та характеристика «Центру», «Периферії» і «Напівпериферії» світового туристського простору.

Географія світових туристських потоків як відображення розподілу сил на глобальному туристському ринку (головні закономірності).

Питання для самостійного контролю знань за темою 9

1. Назвіть основні концепції, покладені в основу формування уявлення про центр-периферичну структуру світового туризму. Яка з них, на ваш погляд мала у цьому найбільше значення?

2. Яким чином територіальна структура світового туризму співвідноситься з географією світового господарства?
3. Коли у світовому туризмі почалося формування центр-периферичної структури? З чим це було пов'язано? Яка країна відіграла в цьому ключову роль?
4. Чому говорять про Центр світового туризму як олігополістичну тріаду? Коли вона сформувалася?
5. В чому полягає протистояння Центру світового туристичного простору та Периферії?
6. Охарактеризуйте склад Напівпериферії світового туристичного простору
7. Назвіть інновації, які найбільшим чином впливають на розвиток індустрії туризму. Обґрунтуйте свою думку. Наведіть приклади того як інновації вплинули на туризм в країнах Периферії та Напівпериферії.

Завдання для самостійної роботи. Місце України у світовому туристському просторі

Напишіть ессе, в якому визначите місце України у світовому туристському просторі. У роботі дайте відповідь на наступні питання:

- до якої зони (Центр, Периферія, Напівпериферія) світового туристичного простору, з вашої точки зору, відноситься Україна? Обґрунтуйте відповідь.

- які інновації, з яких країн і в який час запозичила вітчизняна індустрія туризму?

Обговорення ессе передбачене на семінарському занятті.

ТЕМА 10. Базові методи туристсько-географічних досліджень (щодо аналізу світового туристського ринку): класифікація та типологія

Метод класифікації. Основні правила.

Аналіз методу на основі класифікації країн за рівнем розвитку туризму: інформаційна база, відбір і характеристика показників, алгоритм обробки даних. П'ять визначених класифікаційних груп: перша і друга оціночні групи - Центр світового туристського простору;

третя група – країни Напівпериферії; четверта і п'ята групи – країни Периферії. Аналіз ситуації на світовому ринку туризму.

Типологічний метод. Базові критерії і групи типології.

Аналіз методу на основі типології країн з точки зору їх участі в міжнародному туристському поділі праці. Основні туристські типи країн.

Питання для самостійного контролю знань за темою 10

1. Які показники покладені в основу класифікації країн за рівнем розвитку туризму? За якими критеріями виділені класифікаційні групи ?
2. Наскільки класифікація країн за рівнем розвитку туризму відбиває Центр-Периферичну будову світового туризму?
3. Чим відрізняється метод типології від методу класифікації? У яких випадках більш доречним є застосування методу типології?
4. Охарактеризуйте сферу застосування типологічного методу в рекреаційній географії та туристсько-географічних дослідженнях.
5. Які характеристики покладені в основу типології країн з точки зору їх участі в міжнародному туристському поділі праці?
6. Назвіть ключові відмінності між основними туристськими типами країн.

Тема 11. Географія основних напрямків міжнародного туризму

Географія туризму з метою відпочинку і розваг: головні особливості. Пляжний, гірсько-лижний туризм.

Лікувально-оздоровчий туризм: основні типи курортів.

Міський туризм. Міста світового значення – туристичні центри.

Діловий туризм та географія бізнес-подорожей.

Релігійний туризм: напрямки і особливості географії.

Науковий туризм: основні тематичні напрямки і регіони.

Подієвий туризм: характерні ознаки, тематичні і регіональні особливості.

Агротуризм, сільський туризм: розвиток в світі, регіональні особливості.

Еногастрономічний туризм: структура, сучасні тенденції, регіональна специфіка.

Екологічний туризм: основні напрямки і регіони розвитку.

Екстремальний та пригодницький туризм: основні напрямки розвитку.

Питання для самостійного контролю знань за темою 11

1. Назвіть особливі риси міжнародного туризму з метою відпочинку та розваг. Чи можемо ми стверджувати що саме він визначає просторову структуру міжнародного туризму в цілому?
2. Назвіть головні райони розвитку лікувально-оздоровчого туризму. Які чинники є найбільш суттєвими для розвитку курортів?
3. За якими ознаками можна класифікувати міста-туристські центри? Які типи міст-туристських центрів вам відомі? Перерахуйте функції, які вони виконують.
4. Охарактеризуйте місце та роль ділового туризму на туристському ринку. У чому полягає специфіка ділового туризму?
5. Назвіть головні напрямки релігійного туризму. Як на ваш погляд співвідносяться поняття «паломництво» та «туризм»?
6. Охарактеризуйте основні тематичні напрямки наукового туризму. Які регіональні особливості ви можете виділити?
7. Назвіть основні напрямки подієвого туризму. Чи можна говорити про регіональну специфіку подієвого туризму? Обґрунтуйте свою точку зору
8. У чому різниця між туризмом у сільській місцевості та сільським (агро-) туризмом? Назвіть основні причини розвитку сільського туризму.
9. Охарактеризуйте головні концепції і напрямки розвитку екологічного туризму.
10. Як співвідносяться поняття «екологізація туризму» та «екологічний туризм»?
11. Які тенденції розвитку еногастрономічного туризму ви можете назвати? В чому полягає регіональна специфіка та специфіка взаємодії еногастрономічного туризму з іншими видами туризму?
12. Назвіть головні чинники розвитку гірськолижного туризму у світі. Які найважливіші тенденції у розвитку світового ринку гірських лиж ви можете назвати?
13. Простежте історію розвитку гольф-туризму у світі. Чим, на вашу думку, можна пояснити захоплення грою у гольф в сучасному світі?
14. Охарактеризуйте поняття «екстремальний» та «пригодницький» туризм. Як вони співвідносяться з іншими видами туризму? Чи можна говорити про окремі регіони з домінуванням саме екстремального/пригодницького туризму?

Завдання для самостійної роботи

Підготуйте доповідь, в якій би ви презентували той чи інший вид туризму (на вибір). Виділіть його характерні ознаки, закономірності географічного поширення та сучасні тенденції.

НАСТАНОВИ ЩОДО КУРСОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

(для бакалаврів географії за освітньою програмою «Економічна географія» у вибіркового блоці «Географія рекреації та туризму»)

Курсова робота в межах дисципліни «Географія подорожей та туризму» виконується за темою «**Умови і фактори розвитку....*.... туризму в межах адміністративної області** України**»⁷. В процесі виконання роботи рекомендовано керуватися даним роз'ясненням, Методичними рекомендаціями щодо написання курсових та бакалаврських робіт, консультаціями наукового керівника. У ролі наукового керівника може виступати будь-який член кафедри, який входить до професорського-викладацького складу.

Привселюдний захист курсових робіт відбувається за 7-10 робочих днів до початку екзаменаційної сесії.

Вибір об'єкта, предмета, методів дослідження, а також рекомендований план курсової роботи погоджується з науковим керівником від кафедри.

Курсова робота повинна мати наступні структурні складові: вступ, основну частину, що поділяється на розділи та підрозділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування структурних частин роботи та відповідні номери початкових сторінок. Рекомендований зміст роботи наведено нижче.

Технічне оформлення має відповідати наступним вимогам.

Основний текст роботи друкується так: Шрифт 14 Times New Roman, інтервал 1,5, без міжабзацевих відступів; поля: по 2,0 см. вирівнювання по ширині, ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм; абзац: 1,25;

На першій (титульній) сторінці зверху, вирівнювання по центру, зазначається назва навчального закладу, кафедра.

Нижче, вирівнювання по центру, з відступом у 3 рядка, великими прописними літерами напівжирним шрифтом зазначається тема наукового дослідження.

Нижче (вирівнювання за лівим краєм) назва освітньої програми, освітній рівень.

Нижче, вирівнювання за правим краєм зазначається: Курсова робота з дисципліни «Географія подорожей та туризму», а нижче прізвище ім'я та по-батькові здобувача освіти

⁷ де * - вид туризму; ** - регіон дослідження (погоджені з науковим керівником).

Нижче (вирівнювання за правим краєм) зазначається прізвище, ім'я та по-батькові наукового керівника, звання, посада.

На наступній сторінці друкується зміст роботи. і з наступної сторінки - надається основний текст дослідження.

Заголовки головних структурних частин роботи друкують прописними (великими) літерами напівжирним з вирівнюванням по центру. В кінці заголовків крапки не ставлять. Між заголовками та текстом залишається один пустий рядок. Кожна головна структурна частина роботи починається з нової сторінки. Підрозділи та пункти продовжуються на поточній сторінці.

Сторінки роботи нумерують арабськими цифрами без додаткових знаків у правому верхньому куті сторінки. Титульний аркуш включають до загальної кількості сторінок, але номер сторінки на ньому не друкують.

Рекомендації щодо основного тексту дослідження. Основна частина роботи включає вступ, розділи та висновки.

Вступ, в якому обґрунтовано актуальність, об'єкт і предмет дослідження, є аналіз джерел та дослідженості питання; характеризуються вихідні матеріали та методи досліджень. Окрім іншого варто згадати авторів, праці яких стали базою дослідження.

Виклад основного матеріалу, поділений на розділи та підрозділи.

Висновки. Наводяться найважливіші наукові та практичні результати, одержані в результаті дослідження в кожному розділі, формулюються рекомендації щодо наукового та практичного використання отриманих результатів.

Список джерел розміщують наприкінці роботи. Він містить перелік, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, не менше ніж 12 друківаних праць та посилань на електронні джерела і веб-сайти, які були використані під час роботи над дослідженням і згадуються в тексті роботи. Оформлення праць і посилань в переліку здійснюється у відповідності згідно вимог ДСТУ 8302:2015 або АРА. Найменування латиницею подають після найменувань кирилицею.

В основному тексті роботи обов'язковим є посилання на всі джерела, з яких використано цитати, дані чи думки авторів. Посилання в тексті дають у квадратних дужках []. Дослівні цитати подаються в лапках та обов'язково передбачають зазначення у посиланні номерів сторінок, наприклад [5, с.124-125].

Ілюстрації. В основному тексті роботи можуть бути розміщені рисунки і таблиці, що ілюструють думку автора, є результатом аналітичного опрацювання джерел чи власних досліджень. Рисунки і

таблиці розміщують безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Номер і назву рисунка розміщують під ним напівжирним шрифтом з вирівнюванням по центру. Рисунки позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер рисунку складається з номера розділу і порядкового номера рисунку, між якими ставиться крапка. Після номера вказується назва рисунка.

Наприклад:

Рис. 3.1. Розподіл туристичних вподобань за віковою структурою населення України у 2019 році (за результатами власного дослідження)

Після назви рисунка крапка не ставиться. Посилання на рисунок в тексті роботи вказують таким чином: рис. 2.1.

Таблиці розміщують безпосередньо після першого посилання на них або на наступній сторінці. Кожна таблиця повинна мати номер та назву, які розміщують над таблицею, друкують напівжирним шрифтом і вирівнюють по центру. Таблиці позначають словом «Таблиця» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка. Після номеру вказується назва таблиці.

Наприклад:

Таблиця 1.1. Класифікація видів рекреаційної діяльності [13].

Посилання на таблиці в тексті вказують таким чином: табл. 3.1.

! Якщо рисунок або таблиця запозичені в публікації іншого автора, то наприкінці назви вказується джерело ілюстрації у квадратних дужках []. Якщо матеріали представлені в публікаціях (монографія, підручник, стаття) творчо опрацьовані і за ними складена таблиця, діаграма, картосхема, то це вказується наприкінці назви в круглих дужках.

Наприклад: виконано автором за [3, 8, 12].

Якщо рисунок, чи таблиця займають більш ніж 1 сторінку їх варто розмістити в **Додатках**, після Списку джерел. Кожен додаток розпочинається з нової сторінки. Додатки за потреби поділяють на структурні складові, які позначаються послідовно великими літерами української абетки. Наприклад: Додаток А, Додаток Б і т.д.

Нижче позначення «Додаток А» (вирівнювання по центру), напівжирним шрифтом наводиться назва додатку.

Якщо зміст якогось додатку за потреби поділяють на структурні складові, то рисунки і таблиці у додатках нумеруються послідовно в межах кожного з них. Наприклад: Рис.А.1, Рис. А.2 або Таблиця Б.3, Таблиця Б.4 і т.д.

Більш детально про технічні вимоги щодо оформлення тексту роботи та списку використаних джерел дивись «Вимоги до написання та захисту кваліфікаційних робіт бакалавра».

Рекомендований план роботи

Вступ
Розділ 1. Теоретичні засади розвитку рекреації та туризму
1.1. Основні положення та поняття рекреації та туризму
1.2. Підходи до класифікації туристсько-рекреаційної діяльності
1.3. Фактори розвитку туризму, його територіальної організації та формування туристської спеціалізації регіону
Розділ 2. Аналіз розвитку ...*... туризму в Україні (на прикладі** області)
2.1. Ресурсний потенціал області.
2.2. Техніко-технологічні фактори розвитку ...*... туризму
2.3. Соціально-економічні фактори
2.4. Географія*..... туризму
Розділ 3. Тенденції та перспективи розвитку ...*..... туризму.
3.1. Результати дослідження туристичних вподобань населення
3.2. SWOT-аналіз розвитку ...*..... туризму
3.3. Перспективні напрями розвитку туристсько-рекреаційної галузі області.
Висновки
Список джерел
Додатки

* - вид туризму; ** - регіон дослідження (погоджені з науковим керівником).

Обираючи вид туризму, можна спиратися на класифікації, представлені в навчальній літературі та Законі України «Про туризм».

Види туризму

дитячий;	культурно-пізнавальний;	подієвий
молодіжний;	лікувально-оздоровчий;	(фестивальний);
сімейний;	спортивний;	науково-
для осіб похилого віку;	релігійний;	пізнавальний;
для осіб з інвалідністю;	екологічний (зелений);	діловий туризм;
самодіяльний тощо	сільський;	гастрономічний туризм
	підводний;	
	гірський;	

пригодницький
(екстремальний);
мисливський;
автомобільний

На початку роботи над темою, для первинного представлення роботи науковому керівнику, пошуку та опрацювання джерел, може бути рекомендовано складання аналітичної схеми дослідження за наступним зразком:

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Аріон О.В., Уліганець С.І. Географія туризму. Навчально-методичний посібник. К.: Інтердрук, 2019. 206 с.
2. Бабарицька В.К., Малиновська О.Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту. К.: Альтерпрес, 2004. 288 с.
3. Географія туризма / Под ред. А.Ю.Александровой. М.: Кнорус, 2008. 592 с.
4. Географія туризма: учебное пособие/М.В.Асташкина, О.Н.Козырева, А.С.Кусков, А.А.Санінская. М., 2011.
5. Закон України «Про туризм». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995, № 31, ст.24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80/print>
6. Крачило Н.П. Географія туризма. К.: Вища школа, 1987. 208 с.
7. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторовий аспект). К.: Альтерпрес, 2002. 436 с.
8. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму. Ніжин: Вид-во НДПУ імені Миколи Гоголя, 2004. 264 с.
9. Стафійчук В.І. Рекреалогія. К.: Альтерпрес, 2006. 264с.
10. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. Історія туризму. К., 2005.
11. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні. К., 2002.
12. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. І.-Ф., 2001.
13. Экономика и организация туризма. Международный туризм / Под ред. И.А.Рябовой, Ю.В.Забаева, Е.Л.Драчевой. М., 2005.
14. Glossary of tourism terms [Словник термінів туризму] URL: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>
15. The UNWTO Tourism Data Dashboard [Панель даних про туризм]. URL: <https://www.unwto.org/tourism-data/unwto-tourism-dashboard>

Додаткові:

16. Александрова А.Ю. Международный туризм. М., 2002.
17. Балабанов И.Т., Балабанов А.И. Экономика туризма. М.: Финансы и статистика, 2003.
18. Воскресенский В.Ю. Международный туризм. М., 2008.
19. Воронкова Л.П. История туризма и гостеприимства. М., 2004.
20. Голд Дж. Психология и география. Основы поведенческой географии. М., 1990.
21. Гуляев В.Г. Организация туристской деятельности. М., 1996.

-
22. Котляров Е.А. География туризма и отдыха. М., 1978.
 23. Кусков А.С., Голубева В.Л., Одинцова Т.Н. Рекреационная география. М.: Флинта, 2005. 496с.
 24. Мальська М., Худо В., Цибух В. Основи туристичного бізнесу. Львів, 2003.
 25. Менеджмент туризма: Туризм и отраслевые системы. М., 2002.
 26. Менеджмент туризма: Туризм как вид деятельности. М., 2001.
 27. Николаенко Т.В., Николаенко Д.В. История и региональные особенности международного туризма. Харьков, 1998. 269с.
 28. Мироненко Н.С., Твердохлебов И.Т. Рекреационная география. М.: Изд-во МГУ, 1981. 208 с.
 29. Пирожник И.И. Основы географии туризма и экскурсионного обслуживания. Минск: Изд-во «Университетское», 1985. 253с.
 30. Сенин В.С. Организация международного туризма: Учебник. М.: Финансы и статистика, 2003.
 31. Теоретические основы рекреационной географии / Под ред В.С.Преображенского. М.: Наука, 1975. 245с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Самостійна робота. Дослідження рекреаційних потреб різних верств населення

Мета роботи: визначити рекреаційні потреби окремих верств населення, з'ясувати найбільш поширений вид відпочинку, зацікавленість у тому чи іншому виді туризму, а також фінансову та часову спроможність за допомогою анкетування.

Анкета – це інструмент наукового пізнання, який дозволяє досліднику краще розуміти дослідницький процес, а саме :

- дозволяє виявити репрезентативну думку населення з приводу визначеної тематики опитування;
- підтвердити сформульовані версії соціологічного дослідження;
- виявити тенденції розвитку тих чи інших процесів в суспільстві, динаміку трансформації рекреаційних вподобань, потреб, туристських мотивацій тощо;
- дозволяє виявити туристичні потоки, а також основні фактори які зумовлюють ці процеси.

Об'єкт спостереження (генеральна сукупність одиниць, відомості про яких ми отримуємо) : вибирається залежно від мети дослідження. Доцільним є застосування методу сегментації ринку. Наприклад, це може бути студентська молодь 17-44 років.

Основні критерії відбору:

- матеріальне становище;
- сімейний стан;
- освіта;
- місце проживання.

Основний інструмент дослідження: пряме анкетування; онлайн опитування.

Репрезентативний масив опитування: 300-600 чоловік. Це дозволить провести дослідження в межах допустимої для подібних досліджень похибки 2,8%.

Для проведення опитування рекомендується розділити навчальну групу студентів на підгрупи по 4-5 осіб (з розрахунку 100-130 чол. на одного інтерв'юера).

Завдання:

1. Визначте тему (мету) дослідження та ключові завдання..
2. Відповідно цього визначте об'єкт дослідження. Здійсніть сегментацію (вік, соціальне становище тощо) і визначте сукупність респондентів серед яких проводитимете анкетування.
2. Складіть програму дослідження (необхідне коло питань) та сформуйте анкету для проведення опитування на обрану тему.
3. Сформуйте опитування у Google Form.
5. Поширте посилання на анкету разом з супровідною інформацією серед знайомих та на доступних вам ресурсах (соціальні мережі). Тривалість опитування – біля 30 днів.

6. Розділіть заповнені анкети на умовні групи – (а) за віком, (б) за соціальним становищем чи ін.
7. Обробивши зібрану під час анкетування інформацію дайте відповідь на наступні питання:
- Якому виду відпочинку віддає перевагу та чи інша група опитаних?
 - Який вид відпочинку найбільш популярний в наш час?
 - Які регіони найбільш популярні для відпочинку?
 - Наскільки висока обізнаність і зацікавленість респондентів в тому чи іншому виді відпочинку (відповідно до теми дослідження), в тій чи іншій формі відпочинку, регіоні відпочинку?
 - Які основні мотивації переважають при виборі (а) місця, (б) тривалості, (в) виду відпочинку?
- тощо

На основі здійсненого аналізу зробіть висновок про туристичні вподобання окремих верств населення України

БАЗОВІ ПИТАННЯ АНКЕТИ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ВІДПОЧИНКУ МОЛОДІ

1. Вік

- a. Від 17 до 22 років.
- b. Від 22 до 30 років.
- c. Від 31 до 37 років
- d. Від 38 до 44 років.

2. Стать

- a. Чоловіча.
- b. Жіноча.

3. Освіта.

- a. Середня.
- b. Неповна вища, вища.
- c. Науковий ступінь.

4. Вкажіть Ваш рід зайнятості.

- a. Студент.
- b. Робітник.
- c. Зайнятий в сфері обслуговування.
- d. Працівник в середньої ланки управління.
- e. Приватний підприємець
- f. Тимчасово не працюю

5. Вкажіть Ваше ставлення до відпочинку.

- a. Ви трудоголік.
- b. Ви вмієте поєднувати трудову діяльність з відпочинком.

- c. Ви віддаєте перевагу відпочинку перед трудовою діяльністю.
- d. Все залежить від фінансової ситуації та інших умов.
- e. Важко сказати.

6. Вкажіть основний мотив, що спонукає Вас визначатися з відпочинком.

- a. Необхідність поправити стан здоров'я.
- b. Бажання отримати нові враження.
- c. Звичка, засвоєна з дитинства (привита батьками).
- d. Слідувати вимогам сучасної моди.
- e. Важко сказати.

7. Якому виду рекреаційно-туристичної діяльності Ви віддаєте перевагу.

- a. З метою відпочинку і розваг.
- b. Спортивно-оздоровча.
- c. Лікувально-оздоровча.
- d. Екстремальний туризм.
- e. Науковий туризм
- f. Краєзнавчо-пізнавальна подорож.
- g. Така, що вимагає мінімум фізичних зусиль.
- h. Любите або маєте необхідність комбінувати.
- i. Важко сказати.

8. Відпочинку в якій частині світу Ви б віддали перевагу?

- a. На території України (вкажіть де саме _____).
- b. В європейських країнах (вкажіть де саме _____).
- c. Свій варіант _____.

9. Скільки разів на рік Ви дозволяєте собі тривалий відпочинок (10 і більше днів).

- a. Раз на рік.
- b. Двічі і більше на рік.
- c. Все залежить від фінансових можливостей чи обставин.

10. Якому товариству під час подорожі Ви віддаєте перевагу?

- a. Віддаєте перевагу пошуку друзів під час подорожі і на місці відпочинку.
- b. Відпочиваю з сім'єю.
- c. Відпочиваю з колегами по роботі.
- d. Подорожую зі спонтанно сформованою групою.
- e. Все залежить від ситуації.
- f. Немає значення.

11. Яку частину річного доходу Ви готові витратити на відпочинок?

- a. Від 5 до 10 відсотків.
- b. Від 10 до 15 відсотків.

-
- c. Від 15 до 20 відсотків.
 - d. Від 20 до 25 відсотків.
 - e. Понад 25 відсотків.

ДОДАТОК Б

Регіони та субрегіони UN WTO

Регіони	Субрегіони	Країни
Європа	Північна Європа	Данія, Фінляндія, Ісландія, Ірландія, Норвегія, Швеція, Великобританія
	Західна Європа	Австрія, Бельгія, Нідерланди, Франція, Німеччина, Ліхтенштейн, Люксембург, Монако, Швейцарія
	Центральна і Східна Європа	Арменія, Азербайджан, Грузія, Білорусь, Україна, Болгарія, Чеська Республіка, Словачія, Угорщина, Румунія, Польща, Естонія, Латвія, Литва, Республіка Молдова, Російська Федерація, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменистан, Узбекистан
	Південна Європа	Албанія, Андора, Боснія Герцеговина, Хорватія, Федеративна республіка Македонія, Словенія, Сербія, Чорногорія, Греція, Італія, Сан-Маріно, Мальта, Португалія, Іспанія
	Східна Середземноморська Європа	Кіпр, Ізраїль, Туреччина
Азія та Океанія	Північно-Східна Азія	Китай, Гонконг (Китай), Тайвань (Китай), Макао (Китай), Демократична Народна Республіка Корея, Республіка Корея, Монголія, Японія
	Південно-Східна Азія	Бруней, Камбоджа, Індонезія, Лаос, М'янма, Малайзія, Філіпіни, Сингапур, Таїланд, В'єтнам
	Південна Азія	Афганістан, Бангладеш, Бутан, Індія, Непал, Ісламська республіка Іран, Пакістан, Шрі Ланка
	Океанія	Американське Самоа, Австралія, Острови Кука, Фіджі, Французська Полінезія, Гуам, Кірібаті, Маршалові о-ви, Федеральні Штати Мікронезії, Північні Маріанські о-ви, Нова Каледонія, Нова Зеландія, Вануату, Палау, Ньюей (Британія), Папуа-Нова Гвінея, Самоа, Соломонові о-ви, Тонга, Тувалу

Продовження додатку Б

Регіони	Субрегіони	Країни
Америка	Північна Америка	Канада, Мексика, США
	Кариби	о-ви Ангвіла (Британія), Антігуа Барбуда, Аруба, Багами, Барбадос, Бермуди, о-в Бонейр (Нідерланди), Британські Віргінські о-ви, Кайманові о-ви, Куба, Кьюресау (Нідерланди), Домініка, Домініканська Республіка, Гренада, Гваделупа, Гаїті, Ямайка, Мартініка, Монсеррат, Пуерто-Ріко, Сайба (Нідерланди), Сент-Люсія, Сент-Еустатіус (Нідерланди), Сент-Кітс-Невіс, Сент-Мартен (Франція), Сент-Вінсент, Гренадіни, Трінідад Тобаго, о-ви Теркс і Кайкос (Британія), Віргінські о-ви (США)
	Центральна Америка	Беліз, Коста-Ріка, Ель Сальвадор, Гватемала, Гондурас, Нікарагуа, Панама
	Південна Америка	Аргентина, Болівія, Бразилія, Чілі, Колумбія, Еквадор, Французська Гайана, Гайана, Парагвай, Перу, Сурінам, Уругвай, Венесуела
Африка	Північна Африка	Алжир, Марокко, Судан, Туніс
	Західна Африка	Бенін, Буркіна-Фасо, Кабо-Верде, Кот-д'Івуар, Гамбія, Гана, Гвінея, Гвінея-Бісау, Малі, Мавританія, Нігер, Нігерія, Сенегал, Сьєрра-Леоне, Того
	Центральна Африка	Ангола, Камерун, Центрально-Африканська Республіка, Чад, Конго, Демократична Республіка Конго, Екваторіальна Гвінея, Габон, Сан-Томе і Принсіпі
	Східна Африка	Бурунді, Коморські о-ви, Джибуті, Ерітрея, Ефіопія, Кенія, Мадагаскар, Малаві, Маврикій, Мозамбік, Реюньон, Руанда, Танзанія, Уганда, Замбія, Зімбабве
	Південна Африка	Ботсвана, Лесото, Намібія, Південно-Африканська Республіка, Свазіленд
Середній Схід	Бахрейн, Єгипет, Ірак, Іорданія, Кувейт, Ліван, Лівійська Арабська Джамахірія, Оман, Палестина, Катар, Саудівська Аравія, Сірійська Арабська Республіка, Об'єднані Арабські Емірати, Йемен	

